Cogitantis ergo deū est in omnibus humiliare semetipm̄. et glorificare in seipso dnm̄ deū suū. in contemplacōe dei vilescere sibi. in amore creatoris subiectū esse omni humane creature. exhibere corpus suū hostiam scām. vivente deo placentem. rōnabile obsequium suū.

De fugienda vana gloria

Pre omnibus aut nō plus sapere q̄ꝫ oportet sapere. sꝫ sapere ad sobrietatem. et secundum datam a deo mensuram fidei bona sua nō ponere in ore homn̄. sed celare i cella sua et recondere in consciā. ut hunc quasi titulū et in fronte consciē. et in fronte celle semp habeat.

SECRETUM MEUM MICHI. SECRETUM MEUM MICHI. Explicit epl̄a. b. bernardi abbatis ad fratres de monte.

Incipit tractacio dn̄i Reverentissimi Bernardi abbis de Claravalle. De gradibus humilitatis

In hoc opusculo cum de evangelio illud qd' dn̄s ait dicem ultimi iudicij se nescire. aliqua singim confirmanda atqꝫ roboranda proferre in medium. improvide quidda apposui qd' in evā° scriptum nō esse dephendi. Nam cū textus habeat neq᷒. neqꝫ filius scit. ego deceptus mag' q̄ꝫ fallere volens. littere quippe i memor sꝫ nō sensus. nec ipe ingnicens filius hoīs scit. Unde etiā totam or diens sequentem questione disputacōz. ex eo qd' nō veraciter posueram conatus sum approbare assertionem. Sed quia talem errorem meum multo post q̄ꝫ a me isdem libellus editus. et a plurib3 iam transscriptus fuit dephendi. cum nō potui ꝑ tot iam libellos sparsim persequi mendacium. nōm̄ credidi consingere ad confessionis remedium. Alio q̄ꝫ in loco. quandam de seraphim opinionem posui. qua

nunquam audivi · nusquam legi · Ubi sane lector meus atte-
dat quod provide temperantia dixerim · volens vi-
delicet non aliud quam putari · quod certum reddere
non valui · Titulus quoque ipse qui de gradibus hu-
militatis inscribitur · pro eo forsitan quod non humi-
litatis · sed superbie potius · hic distingui describique
videntur gradus · calumpniam patietur · Sed hoc
a minus vel intelligentibus vel attendentibus
eiusdem tituli ratione · Quam tamen in fine opusculi ipse
breviter intimare curavi ·

Incipiunt capitula de gradibus humilitatis · Duodecimus ·

1 Corde et corpore semper humilitatem ostendere de-
fixis in terram aspectibus · Undecimus ·
2 Ut monachus pauca et rationabilia verba loquatur
non in clamosa voce · Decimus ·
3 Ut non sit facilis aut promptus in risu · Nonus
4 Taciturnitas usque ad interrogationem · Octavus
5 Tenere quod communis habet monasterii regula · Septimus
6 Credere et pronunciare se omnibus viliorem · Sextus
7 Ad omnia indignum et inutilem se credere et fateri · Quintus
8 Confessio peccatorum · Quartus ·
9 Pro obediencia in duris et asperis patientiam amplecti Tertius
10 Omni obedientia subdi omnibus · Secundus ·
11 Propriam non amare voluntatem · Primus gradus
12 Timore dei se custodire omni hora ab omni peccato · humilitatis ascensus

Duo isti primi humilitatis gradus extra claustrum
ascendendi sunt · et tunc demum in tertio subdatur
maiori qui ascendit ·

Primus superbie gradus descendendo ·

1 Curiositas · cum oculis ceterisque sensibus vagatur
in ea · que ad se non attinent · Secundus ·

2 Levitas mentis · que per verba indiscreta leta vel
tristia notatur · Tercius ·

3 Inepta leticia · que per facilitatem risus notatur · Quartus ·

4 Iactancia · que in multiloquio diffunditur · Quintus ·

5 Singularitas · privata affectare cum gloria · Sextus

6 Arrogancia · credere se omnibus sanctiorem · Septimus

7 Presumptio ad omnia in se · Octavus ·

8 Simulata confessio · Nonus ·

9 Defensio peccatorum · Decimus

10 Rebellio in magistrum et fratres · Undecimus

11 Libertas peccandi · Duodecimus ·

12 Consuetudo peccandi ·

Duo isti ultimi gradus in claustro descendi non possunt ·
In sex superioribus gradibus notatur contemptus
fratrum · In quattuor sequentibus contemptus magistri ·
In duobus qui restant contemptus dei ·

Prologus.

Rogasti me fr[ater] Gotfride quatinus ea que de gradibus humilitatis coram [fratribus] locutus fueram pleniori tractatu dissererem. Cui tue peticioni digne ut dignum erat. et volens satisfacere et timens non posse euangelici consilii memor non prius facere incipere ausus sum quam sedens computarem si sufficerent sumptus ad perficiendum. Cum autem caritas foras misisset hunc timorem quo michi timebam illudi de corpore non consummando subintravit alius timor de contrario quo cepi timere gravius periculum de gloria si perfecisse quam de ignominia si defecissem. Unde inter hunc timorem et caritatem velut in quodam bivio positus diu hesitavi cui magis cederem metuens aut loquendo utiliter de humilitate ipse humilis non inveniri aut tacendo humiliter inutilis fieri. Cumque neutram viam alterutram tamen tenendam esse conspicerem elegi potius tibi si quem possem caritative fructum sermonis impendere quam tutari me solum portu silencii. Simul fiduciam habens si quid forte quod approbes dixerim tuis precibus posse me non superbire sin autem quod magis puto nil tuo studio dignum effecerim de nichilo superbire non posse.

Locuturus ergo de gradibus humilitatis quos beatus Benedictus non numerandos sed ascendendos proponit prius ostendam si possim quo per illos perveniendum sit ut audito fructu perventionis minus gravet labor ascensionis. Proponat itaque dominus nobis vie laborem et laboris mercedem. Ego sum inquit via et veritas et vita. Viam dicit humilitatem que ducit ad veritatem.

God

Altera labor· altera fructus laboris est. Unde etiam magnus
qui ibi de humilitate locutus sit· tamen indeterminate dixit
Ego sum via. Audi apertius· Discite a me· quia
mitis sum et humilis corde· Se ergo proponit humili-
tatis exemplum mansuetudinis forma. Si imitaris
eum non ambulas in tenebris· sed habebis lumen
vite. Quid est lumen vite nisi veritas· que illumi-
nans omnem hominem venientem in hunc mundum· ostendit
ubi sit vera vita. Ideo cum dixisset· ego sum ~~veritas~~
via et veritas· subdit et vita. Ac si diceret· Ego sum
via· qui ad veritatem duco· Ego sum veritas· qui
vitam promitto· Ego sum vita quam do. Hec est
enim ait vita eterna· ut cognoscant te verum deum·
et quem misisti ihesum xpistum· Vel sic quasi tu dicas.
Viam considero idest humilitatem· fructum desidero
veritatem· Sed quid· si tantus est labor vie· ut ad op-
tatum locum non possim pervenire. Respondet·
Ego sum vita· idest viaticum· quo sustentaris in via·
Clamat igitur errantibus et viam ignorantibus·
Ego sum via· dubitantibus et non credentibus· Ego
sum veritas· Iam ascendentibus· sed lassescentibus·
Ego sum vita· Satis ut reor ostensum est ex propo-
sito capitulo evangelii· cognitionem veritatis fructum
esse humilitatis. Accipe et aliud· Confiteor tibi
pater celi et terre· quia abscondisti hec· haud dubium
quin veritatis secreta· a sapientibus et prudentibus·
idest a superbis· et revelasti ea parvulis· hoc est
humilibus· Et in hoc apparet· quod veritas que
superbis absconditur· humilibus revelatur·
Humilitatis vero talis potest esse diffinitio· Humi-
litas est virtus· qua homo verissima sui cognitione vilescit ipse
sibi.

Hec autem conuenit his qui ascensionibus in corde suo
dispositis de virtute in virtutem idest de gradu in gradum
proficiunt donec ad culmen humilitatis perueniunt in quo
velut in syon idest in speculatione positi veritatem pro-
spiciunt. Etenim inquit et benedictionem dabit legislator quia
qui dedit legem dabit et benedictionem. Hoc est qui iussit
humilitatem perducet ad veritatem. Quis vero est hic
legislator nisi dulcis et rectus dominus qui delinquentibus
in via dedit legem. In via quippe delinquunt qui ve-
ritatem derelinquunt. Sed numquid vel sic a dulci domino
derelinquuntur etc. Ipsis ergo dulcis et rectus dominus legem
dat viam humilitatis per quam redeant ad cognitionem
veritatis. Dat occasionem recuperande salutis quia
dulcis est non tamen absque disciplina legis quia rectus est.
Dulcis quia perire non patitur. rectus quia punire non
obliuiscitur. Hanc itaque legem qua reditur ad veri-
tatem beatus benedictus per duodecim gradus disposuit.
vt sicut per decem legis precepta ac geminam circumcisionem
in quo duodenarius numerus impletur ad christum venitur
ita his duodecim gradibus ascensis veritas appre-
hendatur. Illud quoque quod in scala illa que in typo
humilitatis iacob monstrata est dominus desuper innixus
apparuit quid nobis aliud innuit nisi quod in culmine
humilitatis cognitio constituitur veritatis. Dominus
quippe de summitate scale prospiciebat super filios
hominum tamquam veritas cuius oculi sicut fallere no-
lunt ita falli non norunt vt videret si esset intelli-
gens aut requirens deum. An non tibi de alto vi-
detur clamare ac dicere requirentibus se novit enim
qui sunt eius. Transite ad me omnes qui concupiscitis
me et a generationibus meis implemini etc. Et illud.

Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis ego vos
reficiam. Venite inquit. Quo? Ad me veritatem.
Qua? per humilitatem. Quo fructu? Ego vos reficiam.
Sed que est refectio quam veritas ascendentibus pro-
mittit. pervenientibus reddit? An forte ipsa est caritas?
Ad hanc quippe ut ait beatus benedictus ascensis omnibus
humilitatis gradibus mox monachus perveniet.
Vere dulcis et suavis cibus caritas. que fessos allevat.
debiles roborat. mestos letificat. Iugum denique verita-
tis facit suave. et onus leve. Bonus cibus caritas
que media in ferculo salomonis consistens diversarum
odore virtutum velut diversi generis fraglancia pigmentorum
esurientes reficit. iocundat reficientes. Ibi siquidem
apponuntur. pax. paciencia. benignitas. longanimitas.
gaudium in spiritu sancto. et si que sunt alie veritatis.
seu sapiencie generaciones apparuerunt in illa. Habet
et humilitas in eodem ferculo suas epulas. panem
scilicet doloris. et vinum compunctionis. quas primo ve-
ritas incipientibus offert. quibus et dicitur.
Surgite postquam sederitis qui manducatis panem
doloris. Habet ibidem contemplacio ex adipe fru-
menti. solidum sapiencie cibum. cum vino quod letificat
cor hominis. ad quem veritas perfectos invitat
dicens. Comedite amici mei. et bibite. et inebria-
mini carissimi. Media inquit caritate constravit.
propter filias iherusalem. propter imperfectas videlicet
animas. que dum adhuc solidum illum cibum
minus capere possunt. lacte interim caritatis
pro pane. oleo pro vino nutriende sunt. Que
recte media describitur. quia eius suavitas nec
incipientibus presto est prohibente timore. nec

perfectis satis est · pro habundantiori contemplacionis
dulcedine · Hij adhuc a nouicijs carnalium delecta-
cionum humoribus · timoris amarissima pocione
purgandi nondum lactis dulcedine experiuntur ·
illi iam annulli a lacte · epulari ab introitu glorie
gloriosius delectantur · solis medijs idest proficientibus
ita iam melleas quasdam sorbiciunculas caritatis
expertis · vt illis interim pro sui teneritudine
contenti sint · Primus ergo cibus est humilitatis
purgatorius cum amaritudine · secundus caritatis con-
solatorius cum dulcedine · tercius contemplacionis
solidus cum fortitudine · Heu michi domine deus virtutum
quousque irasceris super orationem serui tui · Ciba-
bis me pane lacrimarum et potum dabis michi
in lacrimis · Quis me inuitabit ad illud vel me-
dium ac dulce caritatis conuiuium · vbi iusti epu-
lantur in conspectu dei · et delectantur in leticia · ut
iam non loquens in amaritudine anime mee ·
dicam deo · noli me condempnare · sed epulando in
azimis sinceritatis et veritatis · letus cantem in
vijs domini · quia magna est gloria domini · Bona
tamen via humilitatis · qua veritas inquiritur · cari-
tas acquiritur · generaciones sapientie participa-
tur · Denique sicut finis legis christus · sic perfectio
humilitatis cognicio veritatis · Christus cum venit
attulit graciam · Veritas quibus innotuerit dedit
caritatem · Innotescit autem humilibus · humilibus
ergo dat graciam · Dixi ut potui quo sunt humilitatis
gradus ascendi debeant · dicam ut potero quo
ordine ad propositum brauium perducant veritatis ·
Sed quia ipsa quoque veritatis agnicio in tribus

gradibus consistit. Ipsos si possim breviter distinguo.
quatenus ex hoc clarius innotescat ad quem tercium veritatis
duodecimus humilitatis pertingat.

Inquirimus namque veritatem in nobis. in pro-
ximis. in sua natura. In nobis nosmetipsos diiu-
dicando. In proximis eorum malis compatiendo.
In sua natura mundo corde contemplando. Obser-
va sicut numerum ita et ordinem. Primo te doceat ve-
ritas ipsa quod prius in proximis quam in sua natura
debet inquiri. Post hec accipies cur prius in te quam
in proximis inquirere debeas. In enumeracione bea-
titudinum quas suo sermone distinxit. prius
misericordes quam mundicordes posuit. Misericordes
quippe cito in proximis veritatem deprehendunt.
dum suos affectus in illos extendunt. dum sic per
caritatem se illis conformant. ut illorum vel
bona vel mala tamquam propria senciant. Cum
infirmis infirmantur. cum scandalizatis uruntur.
gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus con-
sueverunt. Hac veritate fraterni cordis acie
mundata veritatem delectantur in sua conte-
plare natura. pro cuius amore mala tolerant
aliena. Qui vero se ita fratribus non consociant. sed
econtrario aut flentibus insultant. aut
gaudentibus derogant. dum quod in illis est in se
non senciunt. quia similiter affecti non sunt. veri-
tatem in proximis qualiter deprehendere
possunt. Bene namque convenit illis illud vul-
gare proverbium. Nescit sanus quid senciat eger.
aut plenus quid paciatur ieiunus. Et eger egro.
ieiunus ieiuno. quanto propinquius. tanto familiarius
compatiuntur

Sicut enim puram veritas non nisi puro corde videtur.
sic miseria fratris non nisi misero corde sentitur. Sed ut
ob alienam miseriam cor miserum habeas. oportet
ut prius tuam cognoscas. ut proximi mentem in
tua invenias. et ex te noveris qualiter illi subvenias.
Exemplo scilicet salvatoris nostri. qui pati voluit ut com
pati sciret. miser fieri ut misereri disceret. ut quo
de ipso scriptum est. didicit ab hiis que passus est
obedientiam. ita disceret et misericordiam. Non quod
ante misereri nesciret. cuius misericordia ab eterno. et
usque in eternum. sed quod natura sciebat ab eterno.
temporali didicit experimento. Sed forte tibi durum
videtur. quod dixi dei sapientiam christum didicisse
misericordiam. quasi ille per quem omnia facta
sunt aliquid aliquando ignoraverit ex hiis que
sunt. maxime cum illud quod ex epistola ad
hebreos ad id comprobandum memoravi alio sensu.
qui non ita videatur absurdus quin possit intelligi.
ut hoc quod dictum est. didicit. non ad ipsum caput re
feratur in sui persona. sed ad corpus eius quod est
ecclesia. et sit ita sensus. Et didicit ex hiis que passus
est obedientiam. hoc est obedientiam didicit in suo
corpore ex hiis que passus est in capite. Nam illa
mors. illa crux. obprobria. sputa. flagella. que
omnia caput nostrum christus pertransiit. quid aliud
corpori eius idest nobis. quam preclara obediencie do-
cumenta fuerunt. Christus factus est ait obediens
patri usque ad mortem. Qua intentione. Respon-
deat petrus apostolus. Christus passus est pro nobis
vobis relinquens exemplum. ut sequamini
vestigia eius. idest. ut imitemini obedienciam eius.

Ex hiis ergo que passus est discimus quanta nos qui
pueri homines sumus oportet pro obedientia perpeti · pro qua
is qui et deus erat non dubitavit mori · Et hoc modo
inquit ignorans non erit si dicitur Christus vel obedientiam ·
vel misericordiam · seu aliquid aliud in suo corpore didicisse ·
dum tamen sibi in sua persona nil quod se ante latuerit re-
datur ex tempore potuisse accedere · Utrumque ipse sit
qui misereri aut obedire docet · ipse qui discat · quia
caput et corpus unus est Christus · Non ergo hunc
intellectum puto quin rectus sit · Sed ex alio loco epistole
explere superior interpretacio videtur approbari ubi
dicitur · Nusquam enim angelos apprehendit · sed semen
abrahe apprehendit · unde debuit fratribus per omnia
similari ut misericors fieret · Puto quod hec verba
sic ad caput referenda sunt · ut corpori penitus
aptari non possint · De verbo utique dei dictum est · quod
non angelos apprehendit · hoc est non in unam
sibi personam assumpsit · sed semen abrahe · Neque
enim legitur verbum angelus factum est · sed caro · de
carne abrahe · iuxta promissionem que illi primum
facta est · Unde i · ex qua seminis assumptione debuit
per omnia fratribus similari · id est oportuit · ac necesse
fuit · ut similis nobis passibilis · maximum omnia ·
excepto peccato · genera miseriarum perciperet ·
Si queris · qua necessitate · ut misericors inquit
fieret · Et hoc ad caput non ad corpus referri potest ·
Sed audi quod paulo post sequitur · In eo enim
in quo passus est ipse et temptatus · potens est et
eis qui temptantur auxiliari · In quibus verbis
quid melius intelligi possit non video · nisi quod ideo
pati ac temptari omnibus absque peccato humanis

voluit cogitare miseriis. quod est per omnia similibus similari.
ut similiter passis ac temptatis misereri ac compati
ipso disceret experimento. Quo quidem experimento
non dico ut sapientior efficeretur. sed propinquior
videretur. quos infirmi filii adam quos filios suos
et appellari fratres non dedignatus est. suas illi infir-
mitates committere non dubitarent. qui sanare illas
et posset ut deus. et vellet ut proximus. et cognosceret
ut eadem passus. Unde ysaias virum eum appellat
dolorum et scientem infirmitatem. Et apostolus. Non
enim inquit habemus pontificem. qui non possit
compati infirmitatibus nostris. Unde autem possit
indicans adiungit. Temptatum autem per omnia
pro similitudine absque peccato. Beatus quippe deus beatus
dei filius in ea forma qua non rapinam arbitratus
est esse se equalem deo patri. procul dubio impassibilis.
priusquam se exinanisset formam servi accipiens.
sicut miseriam vel subiectionem expertus non
erat. sic misericordiam vel obedientiam experimento non no-
verat. Sciebat quidem per naturam. non autem sciebat
per experientiam. At ubi minoratus est non solum
a seipso. sed etiam paulominus ab angelis. qui et
ipsi impassibiles sunt per gratiam non per naturam.
usque ad illam formam in qua pati et subiici possit.
quod utique sicut dictum est. in sua non posset. et in pas-
sione expertus est misericordiam. et in subiectione obedientiam.
Per quam tamen experientiam non illi ut dixi
scientia. sed nobis fiducia crevit. dum ex miserie
genere cognitionis is a quo longe erraveramus
factus est propior nobis. Quando enim illi appro-
piare auderemus in sui impassibilitate manenti.

Nunc aplo suadente monemur cu fiducia adire thronu
gratie ipsius. que nimirum sicut alibi scriptu est. languores
nros tulisse. et dolores portasse cognoscimus. et in eo quod
passus est ipe. nobis compati posse no dubitamus. Non
ergo debet absurdum videri si dicitur xpm no quidem
aliud scire cepisse qd aliqn nesciverit. scire tame alio
modo ab eterno per divinitate. et alr in tempore
didicisse per carnem. Vide ne simili modo locutionis
illud dictum sit qd dns requirentibus de die ultimo
discipulis se nescire respondit. Nam quo die illum
ille nesciebat. in quo omnes thesauri sapie et sciencie
erant absconditi. Cur ergo se nescire negabat. quod
certu est. qz nescire non poterat. Nunquid forte
eis voluit mendacit celare. qd utiliter no valuit ino-
tescere. Absit. Sicut nichil ignorare poterat cum
sapia sit. sic nec mentiri cum veritas sit. Sed vo-
lens discipulos ab inutilis questionis curiositate
compescere. qd inquirebant se scire negavit no
omnino quid. sz tali quodam modo quo negare veraciter potuit.
Nam et si sue divinitatis intuitu cuncta oia preterita sz
presentia atqz futura perlustrando. diem quoqz illum pala
habebat. no tn illis carnis sue sensibus experiendo
cognoverat. Alioqn iam spu oris sui antixpm inter-
fecerat. iam auribus sui corporis archangelum
vociferante et tubam sonante in quo strepitu
mortui suscitandi sunt audierat. ia oculis sue carnis
oves hedosqz qui ab invicem segregandi sunt inspex-
erat. Deniqz ut intelligas q illa tm cognitione que per
carne fit. se illum diem nescire perhibuerit. vigi-
lanter respondens no ait. nec ego scio. sed nec ipe inqt
filius hois scit. Quid filius hois. nisi nomen assumpte

carnis. Quo si quid nomine intelligi datur. quia dicens se aliquid nescire non mirum quod deus est sed secundum hominem loquitur. Alias quippe loquens de se secundum suam deitatem non filium vel filium hominis sed ego vel me sepius ponere consuevit. vt ibi amen dico vobis antequam abraham fieret ego sum. Ego sum aut non filius hominis est. Nec dubium qui de illa essentia diceret qua ante abraham et sine inicio est. non qua post abraham et ex abraham fuit est. Ibi quoque hanc de se opinionem a discipulis inquirens quem dicunt inquit homines esse non me sed filium hominis. Rursus eosdem quid de se ipsi quoque sentiret interrogans vos aut non quem filium hominis sed quem me aut esse dicitis. Carnalis videlicet populi sententiam de carne inquirens nomen carnis quod proprie est filius hominis posuit. spirituales vero discipulos de sua deitate interrogans non filium hominis sed significanter me dixit. Ad quod denique petrus intelligens quid per hoc quod dixerat me rogati fuissent sua responsione aperuit. tu es inquiens non ihesus filius hominis sed xpistus filius dei. Quod vtique si respondisset. nichilominus veritatem dixisset. Sed in verbis interrogationis sensum interrogantis prudenter advertens. compe- tenter proprieque ad interrogata respondit dicens. Tu es xpistus filius dei. Cum igitur videas xpistum in vna quidem persona duas habere naturas. vna que semper fuit. alteram que esse cepit. et secundum quidem sempiternam esse suum esse semper omnia nosse. secundum temporale vero multa tem- poraliter experturum fuisse. cur fateri dubitas vt esse eo tempore cepit in carne sic carnis quoque

miserias scire cepisse. illo dumtaxat modo cognitionis que docet defectio carnis. Quod utique genus sciencie prothoplasti sapientius feliciusque nescirent. qui id attingere nisi stulte misereque non poterant. Sed plasmator eorum deus requirens quod perierat. opus suum miseratus prosecutus est. Descendens et ipse misericorditer. quo illi ceciderant miserabiliter. voluit experiri in se quod illi faciendo contra se merito paterentur. non simili quidem curiositate. sed mirabili caritate. Non ut miser cum miseris remaneret. sed ut misericors factus miseros liberaret. Factus inquam misericors non illa misericordia quam felix manens habuit ab eterno. sed quam mediante miseria reppererit in habitu nostro. Porro pietatis opus quod per illam cepit. in ista perfecit. Non quod sola illa non posset perficere. sed quia nobis non potuit absque ista sufficere. Utraque siquidem necessaria. sed nobis hec magis congrua fuit. O ineffabilis pietatis excogitatio. Quando nos illam misericordiam cogitaremus. quam precedens miseria non informat. Quando illam adverteremus incognitam nobis compassionem. que non passione preventa in impassibilitate perdurat. Attamen si illa que miseriam nescit misericordia non precessisset. ad hanc cuius miseria mater est non accessisset. Si non accessisset. non attraxisset. si non attraxisset non extraxisset. Unde autem extraxit. nisi de lacu miserie et de luto fecis. Nec illam tamen misericordiam deseruit. sed hanc inseruit. Non mutavit. sed multiplicavit. sicut scriptum est. Homines et iumenta salvabis domine. quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Sed iam

ad propositum redeamus. Si ergo se miserum fecit qui miser non erat, ut experiretur quod et ante sciebat, quanto magis tu non dico ut te facias quod non es, sed attendas quod es, quia vere miser es, et sic discas misereri, qui hoc aliter scire non potes. Ne forte si proximi malum consideres et tuum non attendas, movearis non ad misericordiam, sed ad indignationem; non ad iuvandum, sed ad iudicandum; denique non ad instruendum in spiritu lenitatis, sed ad destruendum in spiritu furoris. Vos qui spirituales estis, ait apostolus, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Apostoli consilium sive etiam preceptum est, ut in mansueto idem eo spiritu fratri egrotanti subvenias, quo tibi vis subveniri cum egrotas. Et ut scias qualiter erga delinquentem mansuescere debeas: considerans, inquit, teipsum, ne et tu tempteris. Considerare libet quam bene discipulus veritatis ordinem sequitur magistri. In beatitudinibus quas supra memoravi, sicut prius misericordes quam mundicordes, sic prius mites quam misericordes pronunciati sunt. Et apostolus cum spirituales hortaretur ad instruendum carnales, adiungit: in spiritu lenitatis. Instructio quippe fratrum pertinet ad misericordes, spiritus lenitatis ad mites. Ac si diceret: Inter misericordes deputari non potest qui in semetipso mitis non est. Ecce apostolus aperte ostendit quod superius me ostensurum promisi, prius videlicet veritatem inquirendam esse in nobis quam in proximis. Considerans, inquit, teipsum, hoc est quam facilis ad temptandum, et quam pronus ad peccandum, quatinus ex tui consideratione mitescas, sicque ad succurrendum aliis in spiritu lenitatis accedas. Alioquin si monentem non audis discipulum

Nota bene

arguente time inquiunt. Hypocrita eice primum trabem de
oculo tuo et sic videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Tra-
bes in oculo tuo grandis et grossa superbia in mente est.
que quadam corpulentia sui vana non sana tumida non
solida oculum mentis obscurat. ita ut si tua occupaverit
mentem iam tu te videre iam te talem qualis es vel qualis
esse potes non possis sentire. sed qualem te amas tale
te putas esse vel speras fore. Quid enim est aliud super-
bia quam ut quidam sanctus diffinit. Amor proprie excellentie.
Unde et nos dicere possumus per contrarium humilitatem
proprie excellentie esse contemptum. Amor vero sicut
nec odium veritatis nescit iudicium. Vis iudicium ve-
ritatis audire. Sicut audio sic iudico. Non sicut
odio non sicut amo non sicut timeo. Est iudicium odii
ut illud. Nos legem habemus et secundum legem nostram
debet mori. Est etiam timoris ut illud. Si dimittimus
eum sic venient Romani et tollent locum nostrum et ge-
tem. Iudicium vero amoris ut david de filio parricida.
Parcite inquit puero absolon. De legibus humanis
statutum et in causis tam ecclesiasticis quam secularibus
servatum scio speciales amicos causantium non debere
admitti in iudicium ne vel fallantur amore suorum.
Quod si culpam amici tui iudicio amor illius aut
minuit aut prorsus abscondit quanto magis amor
tui tuum contra te iudicium fallit. Qui ergo plene
veritatem in se cognoscere cupit necesse est ut
semota trabe superbie que oculum arcet a luce
ascensiones in corde suo disponat per quas in semetipso
seipsum inquirat et sic post duodecimum humilitatis
ad primum veritatis pertingat gradum. Cum autem
veritate inventa in se immo se invento in veritate dicere

potuerit. Credidi propter qd locutus sum. ego autem
humiliatus sum nimis. ascendit homo ad cor altu.
ut exaltetur veritas. et ad gradum scdm perueniens
dicat in excessu suo. omnis homo mendax. Putas
hunc ordinem dauid no tenuit. Putas hoc propha
non sensit. qd dns. qd aplus. qd et nos post ipsos per
ipsos sentimus. Credidi inquit veritati dicenti.
qui sequitur me no ambulat in tenebris. Credidi
ergo sequendo. propter qd locutus sum confitendo.
Quid confitendo. Veritatem quam cognoui cre-
dendo. Postq̄ aut et ad iusticiam credidi. et locutus
sum ad salutem. humiliatus su nimis. idest perfte.
Tamq̄ diceret. Veritatem cognitam i me.
confiteri contra me no erubui. ad perfectionem
humilitatis proferri. Nimis enim pro perfte pt
intelligi. ut ibi. In mandatis eius volet nimis.
Qz siquis contendat nimis hic pro valde positum ee.
non pro perfte. quia et expositores idipm videntur astrue.
neqz hoc discordat a sensu prophe. ut sic sentiamus eu
dixisse. Ego quid cu ad huc veritatem no nossem. ali-
quid me putabam cu nichil essem. Et postq̄ in xpm
credendo. idest eius humilitatem imitando veritatem
agnoui. ipsa quid exaltata est in me. ex mea confes-
sione. sz ego humiliatus sum nimis. idest. vilui michi
ex mea consideratoe. Humiliatus sum ergo inquit
propha in hoc primo gradu veritatis. ut ait in alio psalmo.
et in veritate tua humiliasti me. Semetipm attedat.
et ex propria miseria generalem perpendat. sicqz
ad scdm transiens dicat in excessu suo. Omnis homo
mendax. In quo excessu suo. In illo procul dubio q
sese excedens et veritati adherens. semetipm diiudicat.

In illo ergo excessu suo dixit non indignando aut in
sultando · sed miserando · sed et compatiendo · homo omnis
mendax · Omnis homo infirmus omnis miser et im,
potens · qui nec se nec alium saluare possit · Sic dicitur ·
fallax equus ad salutem · Non quod equus aliquem fallat ·
sed quia eius sessorem fallit · qui in fortitudine eius confidit ·
Sic omnis homo dicitur mendax · idest fragilis · inmuta,
bilis · a quo salus non possit sua vel aliena sperari ·
quin potius maledictionem incurrat · qui spem
suam in homine ponit · Profitens itaque humilis propheta ·
per dictatum veritatis · quod et in se lugebat · vi,
dens in aliis · dum apponit scientiam · apponit et dolorem ·
ac generaliter sed veraciter dixit · Omnis homo mendax ·
Vide quam longe aliud senserit de se phariseus ille su,
perbus · aliud deprompsit in excessu suo dicens · Deus
gratias ago tibi · quia non sum sicut ceteri hominum ·
Dum in se singulariter extollit · aliis arroganter
insultat · David aliter · Ait enim · Omnis homo mendax ·
Neminem excipit · neminem decipit · sciens quia
omnes peccauerunt · et egent gratia dei · Phariseus
se solum decipit · quem solum excipit · dum ceteros
dampnat · Propheta se non excipit a communi miseria ·
ne excipiatur a misericordia · Phariseus exsufflat mi,
sericordiam · dum dissimulat miseriam · Propheta
tam de omnibus quam de se · omnis homo mendax · Phari,
seus confirmat de omnibus · preter se · non sum
inquiens sicut ceteri hominum · et gratias agit · non quia
bonus · sed quia solus · non tam de bonis que habet ·
quam de malis que in alio videt · Nondum de suo oculo
trabem eiecerat · et festucas in oculis fratrum emundat ·
Nam subdit · iniusti raptores · Non frustra ut

arbitror excessum a proposito fieri · si utrumque dicam excessum
intellexisti · Nunc ad propositum redeamus · Quos
itaque veritas iam innotescere sibi · ac per hoc vilescere
fecit · necesse est ut cuncta que amare solebant · etiam ipsi
sibi amarescant · Statuentes nimirum se ante se · ta-
les se videre coguntur · quales a se videri erubescunt ·
Dumque sibi displicet quod sunt · et ad id suspirant quod
non sunt · quod utique per se fore diffidunt · vehementer
per se lugentes id solum consolationis inveniunt · ut se-
veri iudices sui · per id quod amore veri esuriant et sitiant
iustitiam · usque ad contemptum sui districtissimam
exigunt satisfactionem · et de cetero emendationem ·
Sed cum se ad id sufficere non posse conspiciunt ·
cum enim fecerint omnia que mandata fuerint sibi ser-
vos inutiles se dicunt · de iustitia ad misericordiam confu-
giunt · Ut autem illam consequantur · consilium
veritatis sequuntur · Beati misericordes · quoniam ipsi misericordiam
consequentur · Et hic est secundus gradus veritatis ·
quo eam in proximis inquirunt · dum de suis alienas
necessitates inquirunt · dum ex hiis que patiuntur
patientibus compatiuntur · In hiis ergo tribus
que dicta sunt · id est in luctu penitentie · in desiderio
iustitie · in operibus misericordie · si perseveraverint ·
a tribus impedimentis · que aut ignorantia · aut
infirmitate · aut studio contraxerunt · cordis aciem
mundant · quo per contemplationem ad tertium
veritatis gradum pertranseant · Hee sunt vie
que videntur bone illis duntaxat · qui letantur
cum malefecerint · et exultant in rebus pessimis ·
ac de infirmitate se vel ignorantia blandiuntur · // sibi
qui ut liberius peccent · libenter ignorant · vel infirmantur ·

Putas primo homini profuit licet ipse non libenter peccaverit · quod
se per uxorem tamquam per carnis infirmitatem defendit ·
Aut primi martyris lapidatores qui aures suas continuerunt ·
per ignorantiam excusabiles erunt · Tam ergo studio
Nota et amore peccandi a veritate se sentiunt alienos · infir-
mitate et ignorantia pressos · necesse est ut studium in
gemitum · amorem in merorem convertant · Infirmi-
tatem carnis fervore iusticie vincant · ignorantiam
liberalitate repellant · ne si nunc egentem nudam infir-
mam veritatem ignorant · cum potestate magna et virtute
venientem · terrentem · arguentem · sero cum rubore reco-
gnoscant · frustra cum tremore respondeant · quando
te vidimus egere et non ministravimus tibi · Cogno-
scetur dominus iudicia faciens · qui nunc ignoratur
misericordiam querens · Denique videbunt in quem trans-
fixerunt · Similiter et avari quem contempserunt ·
Hac omni ergo labe · infirmitate · ignorantie · studii [illegible]
contracta · flendo · iusticiam esuriendo · operibus mi-
sericordie insistendo · mundatur oculus cordis · cui se
in sui puritate videnda veritas promittit · Beati
Nota mundo corde quoniam ipsi deum videbunt · Cum sint
itaque tres gradus seu status veritatis · ad primum ascen-
dimus per laborem humilitatis · ad secundum per af-
fectum ~~compunctionis~~ compassionis · ad tercium
per excessum contemplationis · In primo veritas
reperitur severa · in secundo pia · in tercio pura ·
Ad primum ratio ducit · qua nos discutimus · Ad secundum
affectus perducit · qua aliis miseremur · Ad tercium
puritas rapit · qua ad invisibilia sublevamur ·
Interluceret michi quedam hic unica ac divisa
individue trinitatis operatio · si quomodo tamen

ab hoīe sedente in tenebris · ineffabilis illa possit capi·
cooperancium sibi personarum divisio · In primo
siquidē gradu filius · in scdo spūssctus · in tercio pater
operari videtur · Vis audire filii operacōem · Si
ego inquit lavi vros pedes dns et mgr · quanto mag
et vos debetis alter alterius lavare pedes · Trade,
bat discipulis humilitatis formam veritatis mgr ·
qua in primo gradu primū veritas innotesceret eis ·
Attende et opus spūssci · Caritas quippe donū sps
sancti est · qua fit · ut qui sub disciplina filii per hu
militatem ad primum usqz gradum veritatis iā
profecerint · ad scdm per compassionem proximi
sub magisterio spūssci perveniant · Audi et de pre·
sctus es symon bariona · quia caro et sanguis nō
revelavit tibi · sz pr meus qui in celis est · Et illud ·
Pater filiis notam faciet veritatem tuam · Et
confiteor tibi pr quia abscondisti hec a sapientibus
et prudentibus · et revelasti ea parvulis · Vides
quia quos verbo et exemplo prius filius humiliavit ·
super quos deinde caritatem infudit · hos tandem
in gloria prīs recipit · Filius facit discipulos · pa·,
raclitus consolatur amicos · pater exultat in
filios · Cūma vero nō solum filius · sed et pr · et sps
sctus ~~veritas~~ veraciter veritas appellantur ·
constat qd una eademqz veritas servata prop·,
etate personarum tria hec in tribus gradibus
operatur · Primo scz instruit ut mgr · secundo
consolatur ut amicus · vel frr · tercio astringit
ut filius pr · Dei quippe filius verbum scz ac
sapiā prīs pmū quidem illam mē mee potē
potenciā · que racio dicitur · cū repperit corrupte

depressam · peccato captiuam · ignorancia cecam · exterioribus deditam ·
clementer assumens · potenter eripiens · prudenter instruens ·
introrsum trahens · ammirabiliter utens · ipsam sibi iudicem
statuit · ita ut pro reuerencia verbi cui coniungitur · ipsa
sui accusatrix · testis · et iudex contra se veritatis fungatur
officio · Ex qua prima coniunctione verbi et racionis humilitas
nascitur · Aliam deinde partem que est voluntas
veneno quondam carnis infectam · sed iam racione discussam ·
sponsus dignanter visitans · suauiter purgans · ar-
denter afficiens · misericordem facit · ita ut more pellis
que uncta extenditur · ipsa quoque unctione perfusa
celesti · usque ad inimicos per affectum dilatetur · Et
sic ex hac coniunctione spiritus dei secunda · et voluntatis
humane caritas efficitur · Utramque vero partem
racionem scilicet ac voluntatem · alteram vero verbo verita-
tis instructam · alteram spiritu veritatis afflatam · illam
ysopo humilitatis aspersam · hanc igne caritatis
succensam · tendere iam perfectam animam propter
humilitatem sine macula · propter caritatem sine ruga ·
cum nec voluntas racioni repugnat · nec racio veritatem dissi-
mulat · gloriosam sibi sponsam pater conglutinat ·
ita nec racio de se · nec voluntas de proximo cogitare
dignatur · sed hoc solum beata illa anima dicere
delectatur · Introduxit me rex in cubiculum suum ·
Digna certe que de scala humilitatis in qua primum
sub magistro filio ad septimam intrare didicit in ipsum com-
nacionem ad se factam · Si ignoras te · egredere · et pasce
hedos tuos · Digna ergo que de scala illa humilitatis
ducta sponso in cellaria caritatis · que nimirum proxi-
morum pectora intelligenda sunt · per affectionem
introduceretur · Unde suffulta floribus · ac stipata

mali bonorum sed moribus et virtutibus sanctis ad regis
demum cubiculum quia amore langwet admittetur.
Ibi modicum hora videlicet quasi dimidia silentio facto
in celo inter desideratos amplexus suaviter quiescens.
ipsa quidem dormit. sed cor eius vigilat. quo utique iterum
veritatis archana rimatur. quorum postmodum
memoria. statim ad se reditura pascatur. Ibi videt
invisibilia. audit ineffabilia. que non licet homini loqui.
Excedunt quippe omnem illam. quam nox nocti
indicat scientiam. Dies diei eructat verbum. et inter
sapientes sapientiam loqui et spiritualibus spiritualia licet
conferre. Putas hos gradus. paulus non transierat.
qui usque ad tercium celum se raptum fuisse dicebat.
Sed quare raptum et non potius ductum.
Ut videlicet si tantus apostolus raptum dicit se fuisse.
quo nec doctus scivit nec ductus potuit ire. me
qui procul dubio minor sum paulo. ad tercium celum
nulla mea virtute. nullo meo labore pervenire
posse presumam. ne vel de virtute confidam.
vel pro labore diffidam. Qui enim docetur aut
ducitur. ex hoc ipso. quod docentem vel ducentem
sequitur. laborare convincitur et aliquid quod se
agit. ut ad destinatum vel locum vel sensum
pertrahatur. ita ut dicere possit. Non autem
ego sed gratia dei mecum. Qui vero rapitur.
non suis viribus. sed alienis innixus tamquam nesciens
quorsum portatur. nec toto in se. nec de parte glo-
riatur. quia nec per se. nec cum alio gloriatur
operatur. Ad primum itaque sive ad medium
ductus celum vel aditus ascendere apostolus
potuit. ad tercium autem ut perveniret rapi oportuit.

Nam et filius ad hoc legitur descendisse ut vocaret et invitaret ascensuros ad primum· et spiritus sanctus missus fuisse ut perduceret ad sanctum· Pater vero licet filio et spiritui sancto semper cooperetur· nunquam tamen aut de celo descendisse· aut ad terras legitur missus fuisse· Lego certe quod misericordia domini plena est terra· et pleni sunt celi et terra gloria tua et multa huiusmodi· Lego et de filio· Postquam venit plenitudo temporis misit deus filium suum· Et ipse filius loquitur de se· Spiritus domini misit me· Et per eundem prophetam· Et nunc inquit dominus misit me et spiritus meus· Lego et de spiritu sancto· Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo· Et cum assumptus fuero mittam vobis eum· Haud dubium qui non spiritum sanctum· Patrem in sua persona licet ubique non sit· nunquam tamen invenio nisi in celis· ut in evangelio· Et pater meus qui in celis est· Et in oratione· Pater noster qui es in celis· Unde minimum colligo quod quia pater non descendit apostolus ut eum videret ad tertium celum ascendere non potuit· quo tamen se raptum memoravit· Denique nemo ascendit in celum· nisi qui de celo descendit· Et ne putes de uno dictum vel duobus· dicit tibi David· A summo celo egressio eius· Ad quod iterum non subito raptus· non furtim sublatus· sed videntibus inquit illis id est apostolis elevatus est· Non sicut Helyas· qui unum· non sicut paulus· qui nullum· vix enim aut se ipsum testem· aut arbitrum habere potuit· ipso perhibente nescio deus scit· sed ut omnipotens· qui quando voluit descendit· quando voluit ascendit· pro suo arbitrio arbitros

et spectatores locū tempus diē et horam expetens. videntibus illis quos tamē tanta visione dignabatur elevatus est. Raptus est paulus. raptus est helyas. translatus est enoch. redemptor nō legitur elevatus. hoc est ex se ipso levatus. nō aliunde adiutus. Denique nō currus vehiculo. nō angeli amminiculo. sed propria virtute subnixum suscepit eum nubes ab oculis eorum. Cur hoc? An fessum iuvit? An pigrum impulit? An cadentem sustinuit? Absit. Sed suscepit eum ab oculis carnalibus discipulorum. qui etsi Christum noverant secundum carnem. sed ultra iam nō nossent. Quos ergo ad primum celum per humilitatem filius vocat. hos in secundo per caritatem spiritus aggregat. ad tercium per contemplacionem pater exaltat. Primo humiliantur in veritate et dicunt. et in veritate tua humiliasti me. Secundo congaudent veritati et psallunt. Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum. De caritate quippe scriptum est. congaudet autem veritati. Tercio ad archana veritatis rapiuntur et aiunt. Secretum meum michi. Secretum meum michi. Sed quid ergo miser magis superflua loquacitate quam spiritus vivacitate duos celos superiores percurro. qui manibus pedibusque repens adhuc sub inferiore laboro. Ad quod tamen iam ipso iuvante. quo et vocante michi scalam erexi. Illic siquidem iter est. quod ostendit michi salutare dei. Iam dum super impium suspicio. iam ad vocem veritatis exulto. Vocavit me. et ego respondebo illi. Operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem

gressus meos diminuas. sed ego lentus ascensor. fessus
viator diverticula quero. Ve michi si tenebre me compre-
hendant. aut si fuga mea fiat in infidelitatis hyeme.
vel in torpore mentis in sabbatis. dum nunc ad lucem
cum tempus acceptabile et dies salutis sunt proficisci
dissimulo. Quid moror etc. Ora pro me fili. frater. socie.
et particeps profectus mei siquis est in domino. Ora omnipotentem
quatinus sic pigrum liberet pedem.
ut tamen non veniat michi pes superbie. Et si enim
pes piger ut ad veritatem ascendat. ydoneus non est.
tolerabilior tamen est isto/ qui in ea stare non potest.
ut habes ibi expulsi sunt nec potuerunt stare.
Et hoc quidem de superbis. Sed quid de eorum capite.
quid de illo qui dicitur rex super omnes filios
superbie etc. Et ipse inquit in veritate non stetit.
et alibi. Videbam sathanam pmissum de celo.
Quare hoc nisi per superbiam etc. Ve michi si et
me viderit. qui alta a longe cognoscit superbiente.
et illam in me terribilem intonat vocem. Tu quidem
filius excelsi eras. sed sicut homo morieris. et sicut
unus de principibus cades. Quis non ab huius-
modi tonitrui voce formidet. etc. O quam salubrius ad
tactum angeli nervus femoris iacob emarcuit.
quam angeli superbientis intumuit. evanuit. ruit.
Utinam et meum nervum angelus tangat. ut
marcescat. si forte ex hac infirmitate incipiam
proficere. qui ex mea firmitate non possum nisi
deficere. lego profecto quod infirmum est dei fortius
est hominibus. Sic quoque apostolus de suo nervo
conquestus. quem angelus non domini sed sathane
colafizabat. responsum audivit. Sufficit tibi

gr[ati]a mea· nam virtus in infirmitate perficitur·
Que virtus .i. Ipse ap[osto]lus respondeat· libenter glo-
riabor in infirmitatibus meis· ut inhabitet i[n] me
virtus xpi· Sed nondu[m] forsitan intelligis de qua
specialiter dixerit· quia xpus om[ne]s v[ir]tutes habuit·
Sed cu[m] om[ne]s habuerit· p[re] omnibus tamen unam· no[ta]
idest humilitatem nobis in se commendavit· cu[m] ait·
Discite a me· quia mitis sum et humilis corde·
Libenter igitur et ego d[omi]ne ih[es]u gloriabor si potero
in infirmitate mea· i[n] mei nervi contractione·
ut tua virtus idest humilitas perficiatur i[n] me·
Nam sufficit michi gr[ati]a tua· cum defecerit virt[us]
mea· Pedem profecto gr[ati]e fortiter figens· et meum
qui infirmus est leviter transiens· securius ascen-
dam per scalam humilitatis· donec veritati ad-
herens ad latitudinem transeam caritatis· Tunc
psallam cu[m] gr[ati]arum actione et dicam· Statuit in
loco spacioso pedes meos· Sic arta via tancius
strictim inceditur· Sic ardua scala tucius pede-
tentim ascenditur· Sed heu michi quia incolatus
meus prolongatus est· Quis dabit michi pennas
sicut columbe· quibus celerius volem ad veritate[m]·
ut iam requiescam in caritate .i. Quere q[ui] desunt·
Deduc me d[omi]ne in via tua· et ingrediar in veritate
tua· et veritas liberabit me· Ve michi q[uia] de illa
descendi· Nisi enim prius leviter in amter des-
cendissem· in ascendendo tamdiu graviter no[n]
laborassem· Sed quid dixi ascendi .i. Nam fortasse
cecidi rectius dixerim· quia nisi forte sicut nemo
repente fit summus· s[ed] gradatim quis[que] ascendit·
sic nemo repente fit pessimus· sed paulati[m] descendit·

Alioquin quomodo stabit illud. impius tumens diebus vite sue superbit.
Denique sunt vie que videntur hominibus bone. et tamen
ad malum deducunt. Est ergo via descensionis sicut et as-
censionis. et via est ad bonum et via est ad malum. Caue ma-
lam et elige bonam. Si per te non potes. ora cum propheta et dic.
Viam iniquitatis amoue a me. Quomodo? Et in lege
tua miserere mei. In illa scilicet lege quam dedisti delin-
quentibus in via: idest derelinquentibus veritatem.
De quibus ego unus sum. qui vere a veritate cecidi.
Sed numquid qui cecidit non adiciet ut resurgat?
Propter hoc viam veritatis elegi. qua ascendam hu-
miliatus. unde superbiendo descendi. ascendam inquit
et psallam. Bonum michi quia humiliasti me. Bonum
michi lex oris tui super milia auri et argenti.
Duas tibi vias videtur David proposuisse. sed unam
noueris esse. ipsam tamen a se diuersam. et diuersis
nominibus appellatam. aut iniquitatis propter
descendentes. aut veritatis propter ascendentes.
quia et idem gradus sunt ascendentium in solium.
et descendentium. et eadem via accedentium ad ciuitatem et
recedentium. et unum ostium est ingredientium domum
et egredientium. Per unam denique scalam ascendentes
angeli et descendentes apparuerunt. Quo spectat hoc?
Videlicet si ad veritatem redire cupis. non necesse sit querere
nouam quam non nosti. sed notam quam descendisti.
quatenus reciprocis gressibus tua ipsa vestigia sequens. per
eosdem gradus humiliatus ascendas. per quos super-
biendo descenderas. ita ut qui duodecimus superbie
fuit descendenti. primus humilitatis sit ascendenti.
Undecimus inueniatur secundus. decimus tertius. nonus
quartus. octauus quintus. septimus sextus. sextus

septimus · quintus octavus · quartus nonus · tercius
decimus · secundus undecimus · primus duodecimus ·
Quibus superbie gradibus in te inventis · ymo
recognitis · iam non laboras in querendo viam humilitatis ·
Primus itaque superbie gradus Primus gradus superbie ·
Curiositas · Hanc autem talibus De curiositate ·
indiciis deprehendes · Si videris monachum
de quo prius bene confidebas · ubicumque stat · am-
bulat · sedet · oculis incipientem vagari · caput erectum ·
aures portare suspensas · e motibus exterioris hominis ·
interiorem immutatum agnoscas · Vir quippe per-
versus innuit oculo · terit pede · digito loquitur ·
et ex insolenti corporis motu recens anime morbus
deprehenditur · Quam dum a sui circumspectione
torpescat incuria sui curiosam in alios facit ·
Quia enim se ipsam ignorat · foras mittitur
ut hedos pascat · Hedos quippe qui peccatum signifi-
cant · recte oculos auresque appellaverim · qui
sicut mors per peccatum in orbem · sic per has fene-
stras intrat ad mentem · In hiis ergo pascendis
se occupat curiosus · dum scire non curat qua-
lem se reliquerit intus · Et vere si te vigilanter No
homo attendas · mirum est si ad aliquid umquam
intendas · Audi curiose Salomonem · audi stulte
sapientem · Omni custodia serva cor tuum
inquit · ut omnes scilicet sensus tui vigilent ad custo-
diendum unde vita procedit · Quo enim a te
curiose recedis · Cui te interim committis ·
Ut quid audes oculos levare ad celum · qui pec-
casti in celum · Terram intuere ut cognoscas
teipsum · Ipsa te tibi representabit · quia terra es ·

et in terram ibis. Duabus tamen causis inculpabiliter oculos
levas ut vel petas auxilium vel impendas. Levavit o-
culos david in montes ut peteret. levavit et dominus super
turbas ut impenderet. Alter miserabiliter alter misericorditer
ambo inculpabiliter. Tu quoque si locum tempus et causam
considerans tua vel fratris necessitate oculos levas non
solum non culpo sed plurimum laudo. Hoc enim commendat
miseria illud commendat misericordia. Si alias non
prophete non domini sed dine aut eve ymo ipsius sathane
imitatorem te dixerim. Dina namque dum ad
pascendos hedos egreditur ipsa patri et sua sibi vir-
ginitas rapitur. O dina quid necesse est ut videas
mulieres alienigenas? Qua necessitate? Qua utili-
tate? An sola curiositate? Et si tu ociose vides sed
non ociose videris. Tu curiose spectas sed curiosius
spectaris. Quis crederet illam tuam curiosam oci-
ositatem vel ociosam curiositatem fore posse ociosa.
sed tibi tuis hostibusque tam perniciosam? Tu quoque
o eva in paradiso posita es ut cum viro tuo operaris
et custodias illud si iunctum perfeceris quandoque
transitura in melius ubi nec opus sit te in aliquo
opere occupari nec de custodia sollicitari. Omne
lignum paradisi ad vescendum tibi conceditur preter
illud quod dicitur sciencie boni et mali. Si enim
cetera bona sunt et sapiunt bonum quid opus est
edere de ligno quod sapit etiam malum? Non
plus sapere quam oportet sapere. Sapere enim malum
sapere non est sed desipere. Serva ergo commissum
expecta promissum cave prohibitum ne perdas
concessum. Quid tuam mortem tam intente in-
tueris? Quid illo tam crebro vagantia lumina

catis. Quid inspectare libet q̄d manducare nō licet.
Oculos inquis tendo nō manum. Non est interdictū
ne videam, sz ne comedam. An nō licet oculos quo
volo levare, quos dn̄s posuit i mea ptāte. Ad quod No
apl̄us. Omnia michi licent, sed non omnia expe-
diunt. Et si culpa non est, culpe tamen indiciū est.
Nisi enim mens se minus curiose servaret, tua
curiositas tempus vacuū non haberet. Et si culpa
nō est culpe tamen occasio est. Et indiciū commisse
et causa est committende. Te enim intenta ad aliud.
latenter interim in cor tuum serpens illabitur.
blande alloquitur. Blanditijs racionem mendacijs
timorem compescit. nequaquā inquiens morieris.
Auget curam dum incitat gulam. Acuit cu-
riositatem dū suggerit cupiditatē. Offert tand̄
prohibitum et aufert concessum. Porrigit po-
mū et surripit paradisum. Hausit virus
peritura et perituros paritura. Perit salus
non desinit partus. Nascimur. morimur. ideoqz
nascimur morituri qz prius morimur nascituri.
Propterea grave iugum sup filios tuos usqz in
hodiernum diem.

Sed et tu signaculū similitudis nō in para-
diso sz in delicijs paradisi dei positus es. Quid
amplius querere debes. Plenus ergo sapiā
et decore perfectus altiora te ne quesieris et
fortiora te ne scrutatus fueris. Ita in te ne
cadas a te si ambulas in magnis et mirabili-
bus super te. Sed quid interim ex obliquo tendis
ad aquilonē. Iam te video. iam te perspicio
nescio que sup te curiosius alta rimantem.

Ponã inquit sedē meã ad aquilonē. Ceteris astantibus
celicolis. dū tu sedē solus affectas. frm concordiã totius ce-
lestis patrie pacem ipsius q̃ntum in te est quietem
trinitatis infestas. Quo tua te miser curiositas ducit.
vt presumptiōe singulari nō dubites cunctis scandalum.
iniuriam facere regi. Milia miliū ministrant ei. et
decies milies centena milia assistunt ei. vbi sedere
nemo perhibetur. nisi solus is. qui sedet sup cherubin.
cui a ceteris ministratur. Et tu nescio quē pre ceteris dif-
ferentius perspiciendo. curiosius inquirendo. irreue-
rencius persuadendo. sedē tibi collocas in celo ut sis
similis altissimo. Quo fine. Qua fiducia. Metire
insipiens vires. pensa finem. excogita modum. Utrum
te hoc altissimo consenciente an nesciente. Volente an
nolente. Sed quō malum qd' cumq3 machinaris.
aut velle. aut ignorare pt. cui optima voluntas est.
cui perfecta sciā est. Numquid aut et scire nō dubitas.
sed non posse resistere putas. At vero nisi te condi-
tum esse dubitaueris. dubitare te nō crediderim.
de omnipotencia. sed de oīmoda sciā ac bonitate con-
ditoris. qui te de nichilo potuit. talem sciuit. tamē
condere voluit. Quō ergo deum consentire estimas.
qd' fieri nolit. ac refellere possit. An forte in te video
compleri. immo a te inicari quod post te. et per te.
a tuis similibus in terris frequentatum solet vul-
gariter dici. primatus dñs temerarios mittit.
An oculus tuus neq3 est. quia ille bonus est. De eius
bonitate cum fiduciam nephariam sumis. scius
es et cum sciam impudens. et cum potencia audax.
Hoc enī o impie. hoc est qd' cogitas. hec est iniquitas.
quā meditaris in cubiculo tuo et dicis. Putas cecator

opus suum destruat. Ergo quid. quia nō latet deū qua-
liscumque cogitatio mea. Deus enim est. nō placet ei talis
cogitatio mea quia bonus est. Sed ne si velim ego effu-
giam manus eius. quia potens est. Nunquid tamē
michi timendū est. Si enī tam bonus sit nō potest
illi placere malum meū. quanto minus suum.
Nemo quippe dixerim contra eius voluntatem
aliquid velle. suum aut si vindicet se se. Tam ergo
quantumcumque scelus nō valet velle oblivisci. quam nec vult
nec valet sua bonitate privari. Fallis te miser. fallis
te non deum. Te inquam fallis et mentitur iniqui-
tas sibi. nō deo. Dolose quid agis. sed in conspectu eius.
Te ergo fallis non deum. Et quia de magno eius bono
in te. tu magnum in eum excogitas malum. me-
rito iniquitas tua mentitur ad odium. Que namque
maior iniquitas. quam ut inde creator a te contem-
natur. unde plus merebatur amari. Que ma-
ior iniquitas quam cum de potentia dei non dubites. quin
te scilicet destruere possit. qui condere potuit. confisus
tamen de multa eius dulcedine qua speras eum
nolle vindicare cum possit. mala pro bonis. odium
retribuas pro dilectione. Hec inquam iniquitas
nō ira momentanea. sed odio digna est sempiterno.
qua tuo dulcissimo et altissimo dño licet invito de-
sideras tamen ac speras equari. quatinus semper
videat quod doleat. dum te solum habeat cui nolit.
nec deciat cum possit. qui potius eligat ipse dolere.
quam te patiatur perire. Possit quid decere si velit.
sed pre dulcedine ut estimas velle non possit. Certe
si talis est qualem putas. tanto nequius agis. si nō
amas. Et si ille aliquid fieri patitur contra se. ~~quam~~

potius quam ipse aliquid faciat contra te. quanta malicia est.
ut vel tu non parcas illi qui sibi non parcit parcendo tibi.
Absit tamen ab eius perfectione. ut quia dulcis est iustus
non sit. quasi simul dulcis et iustus esse non possit.
cum melior iusta sit dulcedo quam remissa. ymmo utilis
non sit dulcedo sine iusticia. Cum igitur ingratus
dei bonitati qua gratus factus es. ingratus existis.
iusticiam vero quam expertus es non metuis. ideoque
audacter committis culpam de qua tibi falso promittis
impunitatem. Iam ecce iustum senties quem bonum
nosti. cades in foveam quam paras auctori. ut dum scilicet
talem in eam machinaris penam qua tamen valeat
carere si velit. sed ut putas non valet velle. et nec carere.
ea utique bonitate qua neminem expertus es illum
punisse. talem iustus deus iustissime in te retorque-
at penam qui nec valet nec debet pati suam impune
bonitatem offendi. Sic utique temperavit in vindicta
sententiam ut si velis resipiscere non neget veniam.
Secundum tu duriciam tuam et cor impenitens non possis
velle et ideo nec penam carere. Sed iam audi talem penam.
Celum inquit michi sedes est. terra autem scabellum
pedum meorum. Non dixit oriens aut occidens aut
aliqua una celi plaga. sed totum michi celum sedes est.
Non potes ergo in parte sedere celi. cum ille totum
elegerit sibi. In terra non potes. quia pedum eius
scabellum est. Terra etenim locus solidus est. ubi sedet
ecclesia fundata super firmam petram. Quid facies.
a celo pulsus in terris remanere non potes. Elige
ergo tibi in aere locum non ad sedendum. sed ad vo-
landum. ut qui temptasti concutere statum
eternitatis. penam sentias perpetue fluctuacionis.

Te ergo fluctuante inter celum et terram · sedet dominus super
solium excelsum et eleuatum · et plena est omnis terra ma-
iestate eius · ut nusquam nisi in terra inuenias locum ·
Seraphim namque alii quod alias sue contemplacionis
de throno ad scabellum · de scabello ad thronum
volantes · alii caput domini pedesque velantes · ad hoc
ibi positos puto · ut quemadmodum homini paradisi per che-
rubim prohibetur ingressus · ita et per seraphim
tue curiositati modus imponatur · quis nec cel-
ia magis imprudenter quam prudenter archana rimeris ·
nec etiam misteria cognoscas in terris · sed sis solo
contentus cordibus superborum · qui nec in terra
esse dignantur · sicut ceteri homines · nec sicut angeli
volant ad celum · Licet vero et caput in celo · et
pedes in terra a te abscondantur · quiddam tamen
tibi medium videndum ad inuidendum dumtaxat
permittitur · dominus suspensus in aere · descendentes
quidem per te et ascendentes angelos intueris ·
sed quid vel audiant in celis · vel nuncient in terris ·
penitus nescis · O lucifer qui mane oriebaris ·
Immo iam non lucifer · sed noctifer · aut etiam
mortifer · rectus cursus cuius erat ab oriente ad
meridiem · et tu preposterо ordine tendis ad
aquilonem · Nec aquilonem hunc temporale ·
nec sedem habent · cum sis spiritus intelligo malorum ·
Puto autem per aquilonem reprobandos homines
fuisse designatos · per sedem potestatem in illos ·
Tenes utique in presencia dei quanto vicinior
tanto ceteris perspicacior existens · ~~nullo~~ nullo
quod sapientie radio choruscantes · nullo spiritus amore
feruentes · velud vacuum reperens locum · affectasti

super illos dominium quos quadam tue astutie clarita-
te perfunderes tue malitie estibus inflammares ut
quomodo altissimus sua sapientia ac bonitate omnibus obedien-
tie filius preerat ita et tu super omnes filios superbie rex con-
stitutus tua eos astuta malitia ac maliciosa astutia
regeres per quod altissimo similis esses. Sed miror cum
in presentia dei tuum previderis principatum cur non et
in casum providisti principii. Nam et si providisti que
insania fuit ut tu tanta miseria cuperes principari.
ut malles misere preesse quam feliciter subesse. An non
expediebat participem esse plagarum illarum lu-
minosarum quam principem esse tenebrarum harum.
Sed credibilius est quod non providisti aut propter illam
causam quam superius dixi quia dei bonitatem
attendens dixisti in corde tuo non requiret hoc. prop-
terea impie deum irritasti aut quia viso prin-
cipatu in oculo statim superbie trabes excrevit.
qua interposita casum videre non potuit. Sic
ioseph cum suam providisset exaltationem non tunc
providit sui venditionem. quamvis propior esset venditio
quam exaltatio. Numquid tantum patriarcham
in superbiam crediderim incidisse. Sed ut eius
exemplo pateat quod hij qui futura prevident
per spiritum prophetie et si non omnia. non ideo tamen
putandi sunt nulla vidisse. Et si quis contedat
in eo quod sua somnia adhuc adolescentulus nar-
rabat quorum tunc misterium ignorabat vanita-
tem posse notari ego tamen misterio magis sive
simplicitati puericie deputandam arbitror quam
vanitati. Que tamen si qua fuit. per ea que passus
legitur potuit expiari. Nonnullis enim aliquid aliquando

de se per revelationem iocunda monstrantur. que etsi
humanus animus absque vanitate non potest. non in-
ideo evenerit quod monstratum est. si tamen ut illa
vanitas immo inimica non sit. que de magnitudine
aut revelationis aut promissionis in se vel leviter
exultavit. Hic enim medicus non solum unguento.
sed et igne utitur et ferro. quo omne quod in vulnere
sanando superfluum excreverit secet et urat.
ne sanitatem que ex unguento procedit impediat.
Hic medicus animarum deus huiusmodi procurat
temptationes. immittit temptationes. quibus afflicta
et humiliata gaudium vertat in luctum. revelationem
putet illusionem. unde fit. ut et vanitate careat.
et veritas revelationis non pereat. Sic pauli ex-
tollentia per stimulos carnis reprimitur. et ipse
revelationibus crebris attollitur. Sic zacharie
infidelitas lingue obligatione mulctatur. et an-
geli veritas suo in tempore manifestanda non
mutatur. Sic sic per gloriam et ignobilitatem
sancti proficiunt. dum inter singula dona que per-
cipiunt cum hominum vanitate pulsari se sentiunt.
ut dum per gloriam supra se aliquid ceperint. non
obliviscantur quod sunt. Hec quidem de revela-
tionibus ad curiositatem. De quibus ut per
excessum intervenisse rem. unde occasio sumpta
est. cum ostendere vellem. reprobum angelum
ante casum suum sic potuisse previdere illam
quam post accepit in reprobos homines domina-
tionem. ut tamen suam non presciret damp-
nationem. De quo etiam nonnullas questiunculas
motas magis quam solutas totius disputatiuncule

hec summa sit: quod per curiositatem a veritate reciderit, quia prius spectavit curiose, quod affectavit illicite, speravit presumptuose. Merito igitur in gradibus superbie primum curiositas vendicat sibi, que etiam inventa est initium omnis esse peccati. Sed nisi hec citius cohibeatur, in levitatem animi, qui secundus gradus est, cito dilabitur.

Monachus enim **Secundus gradus. De levitate animi.** qui sui negligens alios curiose circumspicit, dum quosdam suspicit superiores, quosdam despicit inferiores, et in aliis quidem videt quod invidet, in aliis quod irridet, inde fit ut pro mobilitate oculorum levigatus animus, nulla utique sui cura gravatus, modo per superbiam ad alta se erigat, modo per invidiam ad yma demergat. Nunc per invidiam nequiter tabescit, nunc pro excellentia pueriliter hylarescit. In altero nequam, in altero vanus, in utroque superbus existit, quia et quod superari se dolet, et quod superare se gaudet, amor proprie excellentie facit. Has autem animi vicissitudines nunc pauca et mordacia, nunc multa et inania, nunc risu nunc luctu plena, semper vero irrationabilia indicant verba. Compara si vis hos duos primos superbie gradus supremis duobus humilitatis, et vide si non in ultimo curiositas, in penultimo levitas cohibetur. Idipsum in ceteris reperies, si alterutrum comparentur. Sed iam ad tertium docendo, non descendendo veniamus.

Proprium superborum **Tertius. De inepta letitia.** est leta semper appetere et tristia devitare, iuxta illud: Cor stultorum ubi letitia. Unde et monachus qui duos iam superbie

gradus descendit. dum per curiositatem ad animi levitatem
pervenit. Cum gaudium quod semper appetit frequenter vi-
det temperari tristitia. quam de bonis alterius con-
trahit. impatiens sue humiliationis. fugit ad consi-
lium false consolationis. Ex illa denique parte qua sua
sibi vilitas et aliena excellentia monstratur. re-
stringit curiositatem. ut totum se transferat in
contrariam partem. studens in quo ipse videtur ex-
cellere curiosius notet. in quo alter precellat semper
dissimulet. ut dum devitat quod triste putatur. leti-
tia continuetur. Sicque fit ut quem sibi vendicabat
vicissim gaudium et tristitia. sola possidere incipiat
inepta letitia. In hac autem tertium tibi gradum
constituo accipere. quibus eum signis vel in te
deprehendas. vel in altero. Illum qui eiusmodi
est. aut raro aut numquam gementem audies. lacri-
mantem videbis. Putes si attendas. aut sui oblitum.
aut ablutum a culpis. Insignis scurrilitas. in fronte
hilaritas. vanitas apparet in incessu. Pronus
ad iocum. facilis ac promptus in risu. Cunctis
quippe que in se contemptibilia et ideo tristia no-
verat a memoria rasis. bonisque si qua sentit in se
annumeratis vel simulatis ante oculos mentis. dum
nil cogitat nisi quod libet. nec attendit si licet.
iam in risum tenere. iam ineptam letitiam
dissimulare non valet. Ut enim vesica collecto No
turgida vento. punctoque forata exiguo. si strin-
gitur crepitat cum detumescit. ac ventus egre-
diens non passim effusus. sed strictim emissus.
crebros quosdam sonitus reddit. sic monachus
ubi vanis scurrilibusque cor suum cogitationibus.

impleuerit propter disciplinam silentii non inueniens ventus
vanitatis qua plenius egrediatur inter angustias faucium
per cachinnos excutitur. Sepe vultum pudibundus ab-
scondit. claudit labia. et dentes stringit. ridet tamen
nolens. cachinnat inuitus. Cumque os pugnis obstru-
xerit suis. per nares adhuc sternutare auditur. Octauus.

At postquam vanitas crescere et vesica grossescere
ceperit. necesse est vt ampliori foramine De multiloquio.
laxato sinu ventositas continetur. alioquin
erumpetur. Hic monachus inepta redundante leticia
dum visu vel signis eam aperire non sufficit. in eloquium ver-
ba prorumpit. Feruet mens quasi mustum absque spi-
raculo. quod nouas lagunculas dirumpit. Aut
loquetur ergo aut erumpetur. Plenus est sermonibus
et coartat eum spiritus ventris sui. Esurit et sitit au-
ditores quibus suas iactitet vanitates. quibus omne
quod sentit effundat. quibus et qualis et quantus sit
innotescat. Inuenta autem occasione loquendi. si de
litteris sermo exoritur. vetera proferuntur et noua.
volant sententie. verba resonant ampullosa. Pre-
uenit interrogantem. non querenti respondet. Ipse
querit. ipse soluit. et verba collocutoris imperfecta
precidit. Cum autem pulsato signo necesse est in-
terrumpi colloquium. horam longam breue que-
ritur interuallum. querit licentiam ut ad fabulas
reuertatur post horam. non ut quempiam edificet. sed
ut scientiam iactet. Edificare potest. sed non edificare
intendit. Non curat te docere. vel a te doceri. ipse quod
nescit. sed ut scire sciatur quod scit. Et si de religione
agitur. statim visiones et sompnia proferuntur.
Deinde laudat ieiunia. commendat vigilias. super omnia

orationes exaltat. De pacientia, de humilitate aut de sin-
gulis virtutibus plenissime sed vanissime disputat.
ut tu scilicet si audieris dicas quod ex habundancia cordis
os loquitur. et quia bonus homo de bono thesauro
suo profert bona. Si ad lubrica sermo convertitur.
in hiis quanto assuetior tanto loquatior invenitur.
Dicas si audias rivum vanitatis. flumen esse scurri-
litatis os eius. ita ut severos quosque et graves animos
in levitatem concitet et risum. Et ut totum in brevi
colligam. in multiloquio nota iactantiam.
In hoc habes quartum gradum et descriptum
et nominatum. Fuge rem. et tene nomen. Hac
eadem cautela attendo iam ad quintum. quem
nomino singularitatem. Capitulum. De singularitate.
Turpe est ei qui se supra ceteros iactat.
si non plus ceteris aliquid agat. ut ultra
ceteros appareat. Proinde non sufficit
ei quod communis regula monasterii. vel maiorum co-
hortantur exempla. Nec tamen melior esse studet.
sed videri. Non melius vivere. sed videri vincere
gestit. quatinus dicere possit. non sum sicut ceteri
hominum. Plus sibi blanditur de uno ieiunio quod
ceteris prandentibus facit. quam si cum ceteris septem
dies ieiunaverit. Commodior sibi videtur una
oraciuncula peculiaris. quam tota psalmodia unius
noctis. Inter prandendum crebro solet oculos
iactare per mensam. ut si quem minus comedere
viderit. victum se doleat. et incipiat idipsum
sibi crudeliter subtrahere quod necessarium victui
indulgendum providerat. Plus glorie metuens
detrimentum quam famis cruciatum. Si quem macriore

si quem pallidiorem perspexerit· vilem se estimat· nunquam
requiescit· Et qui vultum ipse suum videre non potest qualem
sit se intuentibus offert· manus quas potest et brachia
spectans· palpat costas· humeros attrectat· et lumbos·
ut secundum quod corporis sui membra vel minus vel
satis exilia probat· pallorem ac colorem oris discer-
nat· Ad omnia denique sua strenuus· ad tota piger·
vigilat in lecto· dormit in thoro· Cumque aliis psal-
lentibus ad vigilias tota nocte dormitet· post vigi-
lias aliis in claustro quiescentibus· solus in orato-
rio remanet· Exscreat et tussit· gemitibus ac suspi-
riis aures foris sedentium de angulo implet· Cum
autem ex hiis que singulariter sed inaniter agit·
apud simpliciores eius opinio convaluerit· qui pro-
fecto opera probant que cernunt· sed unde pro-
deant non discernunt· dum miserum beatificant·
in errorem inducunt· Sextus· De arrogantia·

Quidquid audit laudat quod agit·
et quid intendat non attendit· Oblivis-
citur intentionem dum amplectitur opinionem·
cumque de omni alia re plus sibi credit quam aliis· de se solo
plus aliis quam sibi· ut iam non verbotenus aut sola
operum ostentatione suam referat religionem· sed
intimo cordis credat affectu se omnibus sanctiorem·
Et quidquid de se laudatum agnoverit· non igno-
rantie· aut benivolentie laudatoris· sed suis me-
ritis ascribit· Unde post singularitatem septi-
mum sibi gradum iure arrogantia vendicat· Post

hanc presumptio invenitur· in qua sep-
timus gradus constituitur· Septimus· de
Qui enim se precellere putat De presump·

alios quomodo plus de se quam de aliis non presumat. Primus in conventibus residet. in consiliis primus respondet. non vocatus accedit. non iussus se intromittit. reordinat ordinata. reficit facta. Quicquid ipse non fecerit aut ordinaverit. nec recte factum. nec pulchre estimat ordinatum. Iudicat iudicantes. Prediiudicat iudicaturis. Si cum tempus advenerit. non promoveatur ad prioratum. suum abbatem aut inuidum iudicat aut deceptum. Et si mediocris ei aliqua obedientia iniuncta fuerit. indignatur. aspernatur. arbitrans se non minoribus occupandum esse. qui se ad maiora sentit ydoneum. Sed qui sic presumptus ad omnia magis temere quam libere se consueverit ingerere. impossibile est eum aliquando non errare. Ad prelatum autem pertinet errantem arguere. Sed quomodo culpam suam confitebitur. qui nec esse putat. nec culpabilis esse patitur. Propterea cum culpa imputatur. crescit non amputatur. Si ergo cum arguitus fuerit. declinare cor eius videris in verba malicie. in octavum gradum qui dicitur defensio peccatorum. noveris corruisse.

Octavus. De defensione peccatorum.

Multis vero modis excusationes fiunt in peccatis. Aut enim dicit qui se excusat. non feci. aut feci quidem sed bene feci. aut si male non multum male. aut si multum male non mala intentione. Si at et de illa sicut adam et eva convincitur. aliena se nititur excusare suasione. Sed qui procaciter etiam aperta defendit. quando occultas et malas cogitationes cordis suo adveniretes suo humiliter revelaret Abbati.

Nonus. De simulata confessione.

Licet vero genera hec excusacionis catenis male
indicentur quibus ore prophetico verba malicie
appellentur. multa tamen periculosior est fallax
et superba confessio quam pertinax et obstinata defensio.
Nonnulli enim cum de apertioribus arguuntur sci-
entes si se defenderent quod non crederetur subtilius in-
veniunt argumentum defensionis verba respondentes
dolose confessionis. Est quippe ut scriptum est qui
nequiter humiliat se et interiora eius plena sunt
dolo. Vultus demittitur. prosternitur corpus. aliquando
sibi lacrimulas extorquent si possunt. vocem
suspiriis. verba gemitibus interrumpunt. Nec
solum qui eiusmodi est obiecta non excusat. sed ipse quoque
culpam exaggerat. ut dum impossibile aliquid
aut incredibile culpe sue ore ipsius additum audis.
etiam illud quod vacuum putabas discredere possis.
et ex eo quod falsum esse non dubitas dum confitetur
in dubium veniat quod quasi certum tenebatur.
Plerumque affirmant quod credi nolunt. confitendo
culpam defendunt. et aperiendo tegunt. quando
et confessio laudabiliter sonat in ore. et adhuc ini-
quitas occultatur in corde. quatinus magis ex humilitate
quam ex veritate confiteri putet qui audit aptans eis
illud scripture. Iustus in principio accusator est sui.
Malunt enim apud homines veritate periclitari
quam humilitate. cum apud deum periclitentur
utrimque. Aut si adeo culpa manifesta sit. quod nulla
tegi versutia possit. nichilominus tamen vocem
non cor penitentis assumunt. qua notam non
culpam deleant. dum ignorancia manifeste trans-
gressionis decore recompensant publice confessionis

Gloriosa vero humilitas · qua ipsa quoque superbia
palliare se appetit · ne vilescat · Sed hec cito ter-
giversatio a prelato deprehenditur · si ad hanc
superbam humilitatem non leniter flectitur ·
quo magis dissimulet culpam quam vel differat
penam · Vasa figuli probat fornax · et tribulatio
vere penitentes discernit · Qui enim veraciter
penitet · laborem penitentie non abhorret · sed
quicquid sibi pro culpa quam odit iniungitur ·
tacita conscientia patienter amplectitur ·
In ipsa quoque obediencia duris ac contrariis rebus ob-
ortis quibuslibet irrogatis iniuriis sustinens non
non lassescit · ut in quarto gradu stare se indicet humi-
litatis · Cuius vero simulata confessio est · vna vel
levi contumelia · aut exigua pena interrogatus
iam humilitatem simulare · iam simulacionem dissimulare
non potest · Murmurat · frendet irascitur · nec in quarto No
gradu stare humilitatis · sed in nonum superbie corruisse
monstratur probatur · Qui secundum quod descriptus est
recte simulata confessio appellari potest · Quanta
putas tunc confusio sit in corde superbi · cum fictus
decipitur · pax amittitur · laus minuitur · nec
culpa abluitur · Tandem notatur ab omnibus ·
eoque vehementius omnes indignantur · quo falsum
conspiciunt quicquid de eo prius opinabatur ·
Tunc opus est prelato · ut eo minus ei parcendum No
putet · quo magis omnes offendit · si vim patit ·

Nisi enim · **Decimus · De rebellione ·**
superbia miseratio respiciat · ut quod
valde talibus difficile est · vniversorum
iudiciis tacitus adquiescat · frontosus mox et im-

pudens fuit· tanto deterius quanto desperatius in deci·
mum gradum per rebellionem corruit· quique prius latenter
arrogans fratres contempserat· iam patenter inobediens
etiam magistrum contempnat· Sciendum namque quod omnes
gradus· quos in duodecim partitus sum· in tribus
tantum colligi possunt· ut in sex superioribus contemptus
fratrum· in quatuor sequentibus contemptus magistri· in
duobus qui restant contemptus dei· Notandum quoque
quod hij duo ultimi superbie gradus· qui et humilitatis
ascendendo primi inveniuntur, sicut extra congregationem
ascendendi sunt· in congregatione descendi non possunt·
Quod autem ante ascendi debeant ex hoc aperte intelligi
datur quod de tertio gradu in regula legitur. Ter·
tius inquit gradus est· ut quis pro dei amore omni
obedientia se subdat maiori· Si ergo in tertio gradu
subiectio collocatur· que procul dubio fit quando
primum novicius conventui sociatur· consequens est·
ut iam duo anteriores transcendi intelligantur·
Denique ubi fratrum concordiam ac magistri sententiam
monachus spreverit· quid ultra in monasterium
nisi scandalum facit· **Undecimus· De libertate peccandi·**

Post decimum itaque gradum qui rebellio dicitur
est· expulsus vel egressus de monasterio
statim excipitur ab undecimo· et tunc
ingreditur vias que videntur hominibus bone·
quarum finis· nisi forte deus eas sibi sepierit· demer·
git eum in profundum inferni· id est contemptum
dei· Impius siquidem cum venerit in profundum
malorum contempnit· Potest autem undecimus gradus
appellari libertas peccandi· per quam monachus
cum iam nec magistrum videt quem timeat· nec fratres quos

enervatur tanto servius quanto liberius sua desidia implere delectatur. A quibus i monasterio tam pudore quam timore prohibebatur. Sed et si iam vel fratres vel abbatem non timet. nondum tamen dei penitus formidine caret. Nam ratio teniter submurmurans adhuc voluntati proponit non sine aliqua dubitatione quecumque primum illicita persuasit. sed sicut is qui vadum temptat pedetemptim non cursim in vicio[rum] gurgite intrat. Duodecimus. De consuetudine peccandi.

At postquam terribili dei iudicio prima flagitia impunitas sequitur. experta voluptas libenter repetitur. repetita blanditur. Concupiscentia vero insistente sopitur racio. ligat consuetudo. Trahitur miser in profundum malorum. traditur captivus tyrannidi viciorum. ita ut carnalium voragine desideriorum absortus. sine racione. divini quoque timoris oblitus. dicat insipiens in corde suo non est deus. Iam indifferenter licitis pro licitis utitur. iam ab illicitis cogitandis. patrandis. investigandis. animus manus vel pedes non prohibentur sed quicquid in cor in buccam ad manum venerit. machinatur. garrit. et operatur. malivolus. vaniloquus. facinorosus. Quemadmodum denique ascensis hiis omnibus gradibus cordi iam alacri atque pro bona consuetudine iustus currit ad vitam. sic descensis impius eisdem pro malo usu non se racione gubernans non timoris freno retentans intrepidus festinat ad mortem. Medii sunt qui fatigantur qui angustiantur. qui nunc metu cruciati gehenne. nunc pristina retardati consuetudine descendendo vel ascendendo laborant. Supremus

Nota

tamen et infirmus currunt absque impedimento et absque labore.
ad mortem hic. ad vitam ille festinant. alter alacrior. alter
proclivior. Illum alacrem caritas. hunc proclivem cupi-
ditas facit. In altero amor in altero stupor laborem
non sentit. In illo denique perfecta caritas. in isto consu-
mmata iniquitas foras mittit timorem. Illi veritas.
huic feritas dat securitatem. Potest ergo duodecimus
gradus appellari consuetudo peccandi. qua demum me-
tus amittitur. et contemptus incurritur. Pro tali
inquit iohannes apostolus non dico ut quis oret. Sed numquid
dicis o apostole. ut quis desperet. Immo gemat qui
illum amat. Non presumat orare. nec desistat plorare.
Quid est quod dico. An forte ullum adhuc manet spei reme-
dium. ubi oratio non invenit locum. Audi cre-
dentem sperantem nec tamen orantem. Domine inquit
si fuisses hic. frater meus non fuisset mortuus. Magna
fides qua credidit sua presentia dominum mortem prohibere
potuisse. si affuisset. Modo autem quid. Absit ut
quem credidit vivum potuisse servare. mortuum du-
bitet posse resuscitare. Sed et nunc inquit scio quia
quecumque poposceris a deo. dabit tibi deus. Deinde
querenti eum. respondet. Veni et vide. Quamobrem.
O martha. magna nobis tue fidei insignia tribuis.
Sed quomodo cum magna fide diffidis. Veni inquis et
vide. Cur si non desperas. non sequeris et dicis. et
resuscita. Si autem desperas. cur magistrum sine causa
fatigas. An forte fides aliquid recipit. quod oratio non pre-
sumit. Deinde appropinquantem cadaveri prohi-
bes et dicis. domine iam fetet. quatriduanus est enim.
Desperando dicis hoc. an dissimulando. Sic quippe
dominus post resurrectionem finxit se longius ire. cum mallet

cum discipulis vinum. Ostendunt mulieres xpi familiares fi-
dem virum amatis circa eius insidiam non flagitans.
de cuius porro dubitare diffidere pietate non potestis.
Respondent. Sic melius tamquam non orantes oramus.
sic efficacius quasi diffidentes confidimus. Exhibe-
mus fidem perhibemus affectum. scit ipse cui non
opus est ut aliquid dicatur. quid desideremus. Primum
quod quia omnia potest. sed hoc tam grande miraculum.
tam novum. tam inauditum. et si eius subest potentie.
multum tamen excedit universa merita humilitatis nostre.
Sufficit nobis potentie locum pietati dedisse occa-
sionem malentes expectare patienter quid velit.
quam impudenter querere quod forsitan nolit. Denique
quod minus meritis deest. verecundia fortasse sup-
plebit. Petri quoque post gravem lapsum lacri-
mam quidem video. sed precem non audio. nec
tamen de indulgentia dubito. Disce et in matre domini mag-
nam in mirabilibus fidem habere. in magna fide
verecundiam retinere. Disce verecundia decorare
fidem. reprimere presumptionem. Vinum inquit
non habent. Quam breviter quam reverenter sug-
gessit. unde pie sollicita fuit. Et ut dicitur in homilia:
magis pie gemere quam petere presumptuose. pietatis
estuum pudoris temperans umbra. conceptam
precis fiduciam verecundie suppressit. Non fronte
accessit. non palam locuta est. ut audacter coram
omnibus diceret. Obsecro fili deficit vinum. con-
tristantur convive. confunditur sponsus. osten-
de quid possis. Sed licet hec aut multa plura
pectus estuans fervens loqueretur affectus. pri-
vatim tamen potentem pia filium mater adivit.

nō potentiā temptans, sed voluntatem explorans. Vinum
inquit nō habent. Quam modeste, quam fideliter.
Non defuit pietati fides, voti confidentia, efficacia voto.
Si ergo illa tum mater sit, mirum se oblita petere non
audet miraculum vini, ergo vile mancipium cui per
magnum est filii simul ac matris esse vernaculum,
qua fronte presumo prodita petere quatriduani?
Duo etiam in evangelio ceci visum alter accepisse,
alter recepisse leguntur, alter quem amiserat,
alter quem non habuerat. unus scilicet excecatus,
alter vero cecus natus. Sed qui excecatus, miserabi-
libus mirisque clamoribus miram misericordiam meruit.
qui vero cecus natus, tanto misericordius, quanto
mirabilius nullis suis precibus prevenientium sui
illuminatoris beneficium nichil cominus sensit.
Illi denique dictum est: Fides tua te salvum fecit. Huic
autem non. Duos quoque recenter mortuos, ter-
tium iam quatriduanum lego resuscitatos. Solam tamen
in domo adhuc positam precibus patris. Duos at
ex insperata magnitudine pietatis. Simili etiam
forma si contigerit quod deus avertat, aliquem de
nostris fratribus non in corpore sed in anima mori,
quamdiu adhuc intus nobis erit, pulsabo et ego meis
qualiscumque precibus, pulsabo et fratrum precibus
salvatorem. Si vero non meremur exaudiri,
ubi iam vel tolerare vivos vel tolerari a vivis
nō poterit, sed incipiet efferri, semper quidem
fideliter gemo, sed iam non ita fiducialiter oro.
Non aperte audeo dicere: Veni domine suscita mor-
tuum nostrum. corde tamen suspenso tremulus intus cla-
mare nō cesso. Si forte, si forte, si forte desiderium

consola[...] [...]

pauperum exaudiet dns · preparationem cordis eorum
audiet auris eius · Et aliud · Numquid mortuis
facies mirabilia · aut medici suscitabunt · et confite-
buntur tibi · Et de quatriduano · Numquid narrabit
aliquis in sepulchro misericordiam tuam · et veritatem tuam
in perditione · Potest interim saluator si vult
improuise et insperate occurrere nobis · lacrimisque
portantium mortuos · non precibus mortui · vitam
reddere viuis · aut certe iam sepultum reuocare
a mortuis · Mortuum dixerim illum · qui sua peccata de-
scendens in octauum iam tenuit gradum · A mortuo ei
tamquam qui non est perit confessio · Post decimum vero qui
tercius est ab octauo iam effertur in libertatem pec-
candi · quando expellitur a consortio monasterii ·
Et postquam quartum transierit · iam quatriduanus
dicitur · dum in quintum decidens per consuetudinem
sepelitur · Absit autem a nobis ut etiam pro talibus
et si palam non presumimus · vel in cordibus nostris
orare cessemus · cum paulus eos lugeret · quos
sine penitentia mortuos sciret · Et si enim a communibus
orationibus ipsi se excludunt · sed ab affectionibus omnino
non possunt · Videant tamen in quanto periculo
sint · pro quibus ecclesia palam orare non audet · que
fidenter etiam pro iudeis · pro hereticis · pro gen-
tibus orat · Cum enim in parasceue nominatim
oretur pro qualibuslibet malis · nulla tamen
mentio fit de excommunicatis ·

Dicis forsitan frater Gotifrede me aliud quam tu
quesisti · quam ipse promisi tandem exhi-
buisse · cum pro gradibus humilitatis
superbie gradus videar descripsisse · Ad quod ego ·

Nō potui dicē nisi qđ didici. Non putavi congruū me describē ascensiones. qui plus descendere q̄ͣ ascendere novi. Proponat tibi btus bndctus gradus humilitatis. quos ipse prius in corde suo disposuit. Ego quod pro ponam non habeo. nisi ordinem mee descensionis. In quo tamē si diligenter inspicitur. via forsitan ascensionis reperitur. Si enim tibi roma tendenti homo inde veniens obviaret. quesitus viam. q̄đ melius q̄ͣ illam qua venit ostenderet. c̄ Dum castella. villas. et urbes. flumios. ac montes. per quos transivit nominat. suū denuncians iter. tuū tibi p̄nunciat. ita ut eadem hora loca utroq̄ nostras eundo. que ille pertransiit veniendo. In hac similiť mea descensione gradus ascensorios fortasse reperies. quos ascendendo melius tu i corde tuo q̄ͣ in meo codice leges. Explicit liber dm̄i Reuerentissimi Bernardi abbatis. de Claravalle. de gradibus Humilitatis.

Apologeticus bti Bernardi Abbatis.